

1. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість" (П(С)БО) від 1.01.2000 р. зі змінами та доповненнями.

2. Бархатов А.П. Международный учет: учеб. пособ. – М.: Издавничо-книготорговий центр «Маркетинг», 2001.

3. Соловйова О. В. МСФЗ та ГААП: облік і звітність. Серія: Бібліотека журналу «Фінансові та бухгалтерські консультації». – 328 с.

4. Малькова Т.Н. Теория и практика международного бухгалтерского учета: уч. пособ. - М.: «Бизнес-пресса», 2001.

1. Polozhennya (standarty) bukhhaltens'koho obliku 10 "Debitors'ka zaborhovanist'" (P(S)BO) vid 1.01.2000 r. zi zminamy ta dopovnennyamy.

2. Barkhatov A.P. «Mizhnarodnyy oblik». Navchal'nyy posibnyk. - M.: Vydavnycho-knyhotorhovyy tsentr «Marketynh», 2001.

3. Solovyova O. V. "MSFZ ta HAAP: oblik i zvitnist'"; Seriya: Biblioteka zhurnalu "Finansovi ta bukhhaltens'ki konsul'tatsiyi", 328 s.

4. Mal'kova T.N. «Teoriya i praktyka mizhnarodnoho bukhhaltens'koho obliku». Navchal'nyy posibnyk. - M.: Vydavnychyy dim «Biznes-presya», 2001.

***Реценент** Соколовська З.М. д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики Одеський національний політехнічний університет*

6.06.2014

УДК 339.92

Пономаренко Олександр

**ТРАНСАТЛАНТИЧНЕ ПАРТНЕРСТВО МІЖ ЄС ТА
США: ОЧІКУВАНИЙ ВПЛИВ НА ЕКОНОМІКУ КРАЇН-
УЧАСНИКІВ**

В статті досліджується угода, яка може бути підписана в майбутньому між Європейським Союзом та Сполученими Штатами Америки. Експерти оцінюють дане партнерство досить позитивно, враховуючи той факт, що воно могло б гарантувати, що глобальні правила гри для економіки у перспективі визначатиме Захід, а не

Китай. В даній статі названі основні причини переговорів між двома могутніми економіками. Особлива увага приділяється економічним наслідкам даного партнерства, впливу на різні сектори економіки, і особливо на сільське господарство. Було досліджено можливий вплив угоди на рух робочої сили, та матеріальне положення мешканців країн-учасниць. Крім того, зазначені основні проблемні питання, що виникають протягом переговорів між сторонами.

Ключові слова: зона вільної торгівлі, Європейський Союз, Сполучені Штати Америки, робоча сила, сільське господарство, CEPR, TTIP.

Пономаренко Александр

ТРАНСАТЛАНТИЧЕСКОЕ ПАРТНЕРСТВО МЕЖДУ ЕС И США: ОЖИДАЕМОЕ ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИКУ СТРАН-УЧАСТНИЦ

В статье исследуется соглашение, которое может быть подписано в будущем между Европейским Союзом и Соединенными Штатами Америки. Эксперты оценивают это партнерство весьма позитивно, учитывая тот факт, что оно могло бы гарантировать, что глобальные правила игры для экономики в перспективе будут определять Запад, а не Китай. В данной статье названы основные причины переговоров между двумя мощными экономиками. Особое внимание уделяется экономическим последствиям данного партнерства, воздействия на различные сектора экономики, и особенно на сельское хозяйство. Было исследовано возможное влияние сделки на движение рабочей силы, и материальное положение жителей стран-участниц. Кроме того, указаны основные проблемные вопросы, возникающие в ходе переговоров между сторонами.

Ключевые слова: зона свободной торговли, Европейский Союз, Соединенные Штаты Америки, рабочая сила, сельское хозяйство, CEPR, TTIP.

Ponomarenko Oleksandr

TRANSATLANTIC PARTNERSHIP BETWEEN EU AND USA: EXPECTED IMPACT ON THE ECONOMIES OF PARTICIPATED COUNTRIES

The article investigates the agreement which could be signed in the future between European Union and United States. Experts estimate this partnership very positive, considering the fact that it could ensure that the

global rules for the economy in the future would determine the West, not China. The main reasons of negotiations between two powerful economies are described in this article. Particular attention is paid to the economic consequences of this partnership, the impact on various sectors of the economy, especially on agriculture. There was investigated the possible impact of treaty on the movement of labor force and financial conditions of the residents of participating countries. Also, the major problems in the negotiations between the parties are pointed.

Keywords: free trade zone, European Union, United States, labor force, agriculture, CEPR, TTIP.

Постановка проблеми. Сполучені Штати Америки та Європейський Союз планують створити величезне торгове об'єднання Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP). Ця угода представляє собою перший випадок, коли дві найбільші економіки світу ведуть переговори про ЗВТ один з одним, що може охопити близько 45% ВВП світу та 30% світової торгівлі.

Аналіз останніх досліджень. Європейська комісія досить активно висвітлює хід переговорів з Трансатлантичного партнерства та публікує аналітичні матеріали. Також досить цікаві розрахунки проводять спеціалісти Congressional Research Service, що є дослідним центром Конгресу США. Були застосовані дані Центру досліджень економічної політики в ЄС щодо майбутнього впливу даної угоди на двосторонню торгівлю.

Можна назвати таких фахівців, що займаються тематикою партнерства ЄС та США: Джозеф Франсуа, Вільям Купер, Майя Ростовська, Даніель Хемільтон, Жозеф Кінлан та ін.

Метою даного дослідження є з'ясування головних причин та економічних наслідків потенційного підписання Трансатлантичного партнерства між ЄС та США, проблемних питань в двосторонніх переговорах.

Основні результати дослідження. Трансатлантичне партнерство між ЄС та США може об'єднати дві найбільші економіки в зону вільної торгівлі, що є вигідним обом сторонам. Цим кроком Європейський Союз та Сполучені Штати прагнуть зміцнити як економічне, так і політичне партнерство.

Сполучені Штати Америки та Європейський Союз планують

створити величезне торгове об'єднання Transatlantic Trade and Investment Partnership (ТТІР).

Найважливішими причинами є зatoryжна стагнаційна економічна криза в Європі і пошуки нових ринків збуту продукції транснаціональних монополій і найбільших виробників з США.

Ця угода представляє собою перший випадок, коли дві найбільші економіки світу ведуть переговори про ЗВТ один з одним, і це має велике значення для відносин між США та ЄС у багатьох напрямках.

По-перше, з економічної точки зору, ТТІР - це можливість для США та ЄС зміцнити і так розвинену взаємну торгівлю та економічні відносини [4]. ТТІР має особливе значення, як можливість для обох сторін отримати стратегічний доступ на ринок економік один одного. Хоча вони і мають багаторічні торгово-економічні зв'язки, США і ЄС є конкурентами в цій сфері. Вони все більше ризикують бути в не вигідному становищі на ринку один одного за відсутності власної двосторонньої угоди про вільну торгівлю, через зростання числа ЗВТ, що кожна сторона має з іншими країнами. Наприклад, незабаром після того як Японія оголосила про плани приєднатися до переговорів щодо Транс-тихоокеанського партнерства (Trans-Pacific Partnership (ТТР)), ЄС і Японія заявили про намір вести переговори щодо двосторонньої Угоди про вільну торгівлю. Комплексна торгова та економічна угода між ЄС та Канадою (EU-Canada Comprehensive Economic and Trade Agreement (СЕТА)), підписана в жовтні 2013 року, робить відсутність ЗВТ США-ЄС все більш помітною, так як зараз, і Сполучені Штати, і ЄС мають ЗВТ з Канадою та Мексикою окремо.

По-друге, масштабний та зрілий характер економічних відносин США з ЄС потребує динаміки в переговорах по ТТІР [4]. Крім вирішення «традиційних» торгових питань, ТТІР служить стратегічною можливістю для США та ЄС розробити нове або глобально розширене співробітництво в областях, що розвиваються. Якщо обидві сторони досягнуть консенсусу, вони могли б значно вплинути на світову економіку в цих областях. Можна зауважити, що через економічні розміри двох торгових партнерів, жодна зі сторін не зможе домінувати під час переговорів. Щоб досягти консенсусу, вони, напевно, повинні бути більш гнучкими, ніж під час інших переговорів по ФТА, які зазвичай були з країнами з нижчим рівнем розвитку та

економічним впливом.

По-третє, ТТІР могла б зміцнити і поглибити політичні відносини між США та ЄС [4]. Успішна ТТІР може посилити прихильність Сполучених Штатів до Європи в цілому і особливо до ролі ЄС, як найважливішого партнера США в міжнародному співтоваристві.

Реалізовувати нову угоду будуть країни, на частку яких припадає більше половини світової економіки і близько третини світового обсягу торгівлі - 4,5 трильйона доларів.

У сферу дії трансатлантичного договору увійдуть всі ключові галузі, але пріоритети будуть надані напрямкам, які додадуть економіці США та Європи максимальний імпульс, щоб стимулювати зростання зайнятості і розвивати інноваційні виробництва [1].

Європейська комісія обгрунтувала своє бачення економічних наслідків потенційного Трансатлантичного партнерства між ЄС та США (Transatlantic Trade and Investment Partnership), провівши дослідження разом науковцями з Центру досліджень економічної політики (Centre for Economic Policy Research). CEPR є провідною незалежною загальноєвропейською економічною дослідницькою організацією з багаторічним досвідом в області оцінки державної політики [5, 8].

Дослідження детально описує нинішні двосторонні торговельні та інвестиційні потоки між США та ЄС, а також існуючі бар'єри між країнами, і використовує сучасне економічне моделювання для кількісної оцінки потенційного впливу кількох сценаріїв розвитку переговорів.

Потенційні вигоди. Дослідження припускає, що амбітне і всеосяжне ТТІР може принести значні економічні вигоди для ЄС (120 млрд. євро) і США (95 млрд. євро), як тільки угода повністю вступить в силу і економіки країн пристосуються до неї. Ці економічні вигоди до 2027 року представлятимуть собою 0,5% і 0,4%-ве збільшення ВВП ЄС та США, відповідно до рівня без ТТІР [5]. Іншими словами, до 2027 року ми могли б очікувати, що економіка Європейського союзу буде більшою на 120 млрд. євро, а економіка США - на 95 млрд. євро, ніж вони були б без ТТІР.

Щоб було більш зрозуміло то, це не означає, що результатом угоди стане тільки одне, разове зростання ВВП на 214 млрд. євро в

2027 році. Очікувані прибутки будуть набагато більшими, тому що вони насправді представляють собою постійне збільшення кількості багатства, яке європейські країни та США можуть виробляти щороку, в результаті більш відкритих ринків і більш вирівняних регуляторних систем, погоджених у рамках ТТІР. Ці поліпшення в Трансатлантичній економіці, як очікується, поступово будуть створюватися, поки угода не буде застосована в повному обсязі. Це означає, що доходи збільшуватимуться щороку з моменту набрання договором чинності.

Ці досягнення можуть бути також відобразитися на доходи домогосподарств. Досить цікавим є розрахунок СЕРР, що щорічний дохід європейської сім'ї з чотирьох чоловік буде збільшуватись в середньому на 545 євро в результаті існування угоди [5]. Ця цифра враховує не тільки підвищення заробітної плати та інших доходів населення, а й включає зниження цін.

Іншим важливим фактом цього дослідження є зниження нетарифних бар'єрів. Згідно з аналізом, 80% загального обсягу потенційних вигод може забезпечити скорочення витрат подвійної бюрократії [7].

Очікуваний вплив на торговельні потоки. Збільшення доходів після підписання ТТІР може бути результатом розширення торгівлі та збільшення ефективності. Згідно з аналізом у дослідженні, експорт ЄС до США підніметься на 28%, що еквівалентно додатковим 187 млрд. євро. Імпорт ЄС з США також зросте на 159 млрд. євро [5].

Однак, це ще не все. Експорт ЄС і США до країн іншого світу збільшиться більш ніж на 33 млрд. та 80 млрд. євро відповідно, в основному відображаючи той факт, що принаймні частина зекономлених коштів через скорочення нетарифних бар'єрів направлятимуться в інші країни [11].

В цілому, загальний обсяг експорту збільшиться на 6% і 8% в ЄС та США відповідно. Це означало б додаткові 220 млрд. і 240 млрд. євро до загальної суми реалізації товарів і послуг виробниками відповідно з ЄС і США. Загальний обсяг імпорту збільшиться на 5% в ЄС і США, або на 226 млрд. і 200 млрд. євро відповідно [5].

Зниження бар'єрів у торгівлі – і цим самим, витрат на здійснення торгівлі - в США, швидше за все, перенаправить деяку частину торгівлі ЄС від існуючих партнерів до Сполучених Штатів. Дослідження кількісно оцінило цей ефект в 72 млрд. євро за

найамбітнішого сценарію ТТІР. Хоча не можна не враховувати, що це скорочення в торгівлі в рамках ЄС є незначним у порівнянні з підвищенням загальної торговельної діяльності ЄС на 445 млрд. євро за успішної реалізації ТТІР.

У будь-якому разі, глибока кооперація виробничих процесів по всій Європі означає, що будь-яка економічна і соціальна адаптація буде відносно рівномірно розподілена по всьому ЄС, а тому можна очікувати, що перехідний період буде більш плавним. Сьогодні багато європейських товарів виробляються в кілька етапів, які проходять у різних країнах (у тому числі ряду держав-членів) через так званий ланцюжок доданої вартості [2].

Вплив ТТІР на галузі економіки. Згідно з дослідженням СЕРР, експорт ЄС збільшиться майже у всіх секторах в результаті ТТІР, але найбільш значне прискорення можна буде спостерігати в галузі металевих виробів (+12%), харчових продуктів (+9%), хімічних речовин (+9%), інших промислових товарів (+6%), інших транспортних засобів (+6%), і особливо в сфері транспортних засобів (+41%) [5].

У більшості секторів даний процес буде також супроводжуватися збільшенням імпорту. Це відбувається в будь-якій торговій угоді, так як торгівля відкривається в обох напрямках, що сприяє найбільшій економічній ефективності. Але імпорт також є позитивним для економіки. Споживачі мають більший вибір товарів і платитимуть більш низькі ціни за продукти, які вони хочуть купити [1]. Крім того, компанії отримують більше прибутку від великої різноманітності продукції та нижчих цін на деталі, вузли і послуги, які вони використовують в своєму бізнесі. І тому вони можуть більш ефективно конкурувати на європейському та світовому ринках.

Це допомагає їм впоратися з іншим наслідком імпорту – більшою конкуренцією. Перевага підвищеного конкурентного тиску в тому, що компанії повинні працювати більше, щоб залишитися ефективними, а це означає, що вся європейська економіка стане більш продуктивною та збільшить свій потенціал для росту та створення нових робочих місць [2]. Недоліком є те, що недостатньо ефективним компаніям буде важко конкурувати. Процес адаптації буде складним для галузей, що є досить зарегульованими. Підписавши ТТІР, в ЄС такими секторами можуть бути «електричне машинобудування» та

«інше транспортне устаткування» (тобто не автомобілі). У США це будуть «електричне машинобудування» та «автомобілебудування».

Вплив ТТІР на створення робочих місць. Доцільно розглядати два шляхи, як ТТІР може вплинути на ринок праці: зміни в заробітній платі, та перерозподіл робочих місць по всій економіці у відповідь на реструктуризацію, викликану угодою. Дослідження СЕРР вважає, що ТІРР матиме позитивний вплив як на рівень заробітної плати кваліфікованих і менш кваліфікованих працівників, підвищившись майже на ту ж суму, приблизно на 0,5% [5]. Дослідження проводить оцінку того, як робочі місця повинні бути перерозподілені між різними секторами економіки. Ідея полягає в тому, що галузі, які будуть найкраще зростати внаслідок ТТІР, будуть переманювати робітників з інших галузей, пропонуючи більш високу заробітну плату.

Моделювання показує, що ці рухи будуть відносно обмеженими. За прогнозами, у ЄС менше 0,7% робочої сили може переміститися між секторами протягом десяти років [5]. Щоб зрозуміти підтекст цієї цифри, важливо мати на увазі, що переміщення робітників між різними секторами відбувається весь час, і набагато більш швидкими темпами ніж прогнозується. Середньорічна зміна виробничої зайнятості в ЄС до кризи (2001-2007) складала 2,1% щороку. З 2008 року вона піднялася до 3,7% (або 37 робочих місць на 1000) [9]. Таким чином, будь-який робочий рух між секторами через ТТІР повинен легко збігатися зі звичайним. Проте, у разі потреби, держави-члени можуть надати допомогу робітникам у процесі переходу до нових секторів через безперервне навчання та інші програми перекваліфікації. При необхідності, спеціалізовані організації ЄС можуть також надати допомогу.

Відповідно до останніх оцінок Комісії ЄС, кожен 1 млрд. євро в торгівлі товарами та послугами підтримує близько 15 000 робочих місць в ЄС. Грунтуючись на цьому та на очікуваному збільшенню експорту ЄС, можна було б передбачати, що кількість робочих місць збільшиться на кілька мільйонів [4]. Ця цифра, важливо відзначити, є відносною та потребує умови, що продуктивність праці залишається постійною з плином часу.

Крім того, можна було б з упевненістю сказати, що ТТІР означатиме, що більше робочих місць в Європі створиться у

компаніях, які здатні успішно експортувати та конкурувати на світових ринках. Це сприятиме більш стійкій зайнятості.

Вплив ТТІР на сільське господарство. Дослідження СЕРР показує, що сільське господарство разом з лісовим і рибним господарствами незначно збільшаться на 0,06% у Європі, хоча можуть мати і від'ємний показник в деяких секторах [5]. Наприклад у сільському господарстві, де деякими короткостроковими наслідками, в результаті лібералізації торгівлі між ЄС і США, можуть бути зниження обсягів виробництва в ЄС, зокрема, для деяких м'ясних секторів виробництва. Ці ефекти, швидше за все, зникнуть в процесі перебудови. Початковий шок в найбільш чутливих секторах, як очікується, призведе до їх реструктуризації. Сільське господарство відрізняється від інших галузей значною мірою через те, що його врожай багато в чому залежить від непередбачених чинників, таких як погода або стихійні лиха. Враховуючи розмір проекту, в тому числі в галузі сільського господарства, деякі стверджують, що угода може вплинути на волатильність цін на продовольчі товари [10]. Це, однак, видається малоімовірним. У недавньому минулому ми бачили підвищену волатильність в цінах на сільськогосподарську продукцію. Деякі спеціалісти визначили сплеск обсягу торгів сільськогосподарськими ф'ючерсами та іншими фінансовими інструментами як одну з основних причин цього явища. Деякі й далі припускають, що за рахунок зниження бар'єрів на торгівлю сільськогосподарською продукцією, ця тенденція продовжилася би.

Ця думка помилкова з двох причин. По-перше, скорочення бар'єрів для фізичної торгівлі сільськогосподарськими товарами зовсім не те ж саме, що дерегулювання торгівлі фінансовими інструментами, які не включаються в ТТІР. По-друге, лібералізація торгівлі сільськогосподарською продукцією, як було показано в минулому, пом'якшує волатильність цін. Події, які викликають волатильність цін (посухи або небувалі врожаї), мають набагато більший вплив на економіки країн, які є віддаленими від світових ринків, ніж на країни, які можуть збільшити імпорт у випадку раптового дефіциту внутрішнього виробництва або збільшити експорт в разі його раптового підйому.

Головні проблемні питання. Європейці навідріз відмовляються допускати на свою територію генно-модифіковані продукти

харчування, в той час як американці вважають їх безпечними і щосили продають в місцевих супермаркетах [3]. Деякий час топ-страшилкою в європейській пресі була американська курятина, яку на її батьківщині дозволено обробляти хлором, – в цьому питанні Вашингтон і Брюссель не можуть домовитися вже півтора десятка років. Окрема болюча тема – субсидування сільського господарства, яким займаються обидві сторони. У Євросоюзі аграрні субсидії з'їдають колосальні 38% загального бюджету, хоча ще кілька років тому ця цифра становила всі 46% [9]. Без підтримки, апріорі збиткове сільське господарство, існувати не може, але, з іншого боку, вона погано вписується в саму ідею відкритого ринку. Додаткові палиці в колеса вставляє державний протекціонізм в різних сферах. У Старому Світі проблему посилює той факт, що Євросоюз не єдина держава і кожна країна-член намагається зберігати свою ідентичність. Наприклад, Франція навідріз відмовилася скасувати пільги для свого кінематографа, боячись конкуренції з Голівудом, а Італія вимагає застопити за собою національні торгові марки на зразок пармезану, обіцяючи не допустити на європейський ринок «дешеві американські підробки» під цими назвами [3]. Але головним каменем спотикання вважається договір про інвестиційне партнерство і захист прав інвесторів, який планують укласти в рамках угоди. Він передбачає значне розширення прав транснаціональних корпорацій - аж до можливості впливу на національні законодавства країн. У разі зміни законів приймаючої країни великі компанії зможуть згідно з документом вимагати від неї компенсації збитків або недоотриманого прибутку. Як аргументи наводять вже хрестоматійний приклад компанії Philip Morris, яка в 2011-му намагалася скасувати рішення австралійської влади про зміну дизайну сигаретних пачок до майже аскетичного. Незважаючи на те що це рішення було затверджено верховним судом країни, тютюновий гігант подав на Австралію до арбітражного суду Гонконгу, скориставшись договором про захист прав інвесторів, чинним між державами. Крім того, в кінці 2012 року американська фармацевтична корпорація Elli Lilly подала в суд на уряд Канади, відкликавши патенти на кілька препаратів компанії, засумнівавшись в їх якості. Фармацевтичний гігант зажадав 500 млн. дол. США компенсації, а також зміни патентного законодавства країни. Судові розгляди тривають донині. Особливе невдоволення

громадськості викликає той факт, що переговори про трансатлантичне партнерство з боку Європи веде лише Єврокомісія, причому за зачиненими дверима: ні національні парламенти країн – учасниць ЄС, ні навіть члени Європарламенту не мають до них доступу. Тим часом вважається, що в дебатах беруть активну участь представники великих міжнародних корпорацій [8].

Все це призвело до того, що близько 180 європейських неурядових організацій і профспілок офіційно висловили Єврокомісії побоювання. На їх думку, підписання угоди дозволить приватним компаніям оскаржувати реформи, важливі для «демократичного процесу в ЄС», зокрема у сфері охорони здоров'я та екології.

Висновок. П'ятий раунд переговорів між урядом Сполучених Штатів Америки та Європейською Комісією проходив з 19 по 23 травня 2014 року в Арлінгтоні, США. Сторони обговорили проблеми митниці, інвестицій, обслуговування, державних закупівель та зменшення різниці в ступені контролю, проте не досягли істотного прогресу. Голова американської делегації на переговорах Дан Маланов в той день на прес-конференції зазначив, що сторони домовилися розширити взаємний доступ до ринків в області митниці, інвестицій, послуг та урядових закупівель, а також посилити ступінь узгодженого контролю над медичним обладнанням, медикаментами, фармацевтичною промисловістю, предметами гігієни, автомобілями і хімічними речовинами. Голова делегації ЄС на переговорах Гарсія Белсер на прес-конференції сказав, що сторони ґрунтовно обговорили можливість здійснення узгодженого контролю, однак при цьому залишилися далекими від підписання угоди або складання тексту з цього питання. Він висловив надію на те, що вони якомога швидше досягнуть консенсусу з питання співпраці в галузі контролю над деякими галузями, а також повідомив, що наступний раунд переговорів відбудеться в липні 2014 року в Брюсселі.

Головними ж економічними вигодами Трансатлантичного партнерства можна назвати:

- до 2027 року економіка ЄС збільшиться на 120 млрд. євро, а США – на 95 млрд. євро;
- зниження нетарифних бар'єрів, що набагато полегшить двосторонню торгівлю;
- експорт ЄС до США підніметься на 28% (187 млрд. євро), а

імпорт з США також зросте на 159 млрд. євро;

- експорт ЄС і США до країн іншого світу збільшиться більш ніж на 33 млрд. та 80 млрд. євро відповідно;

- найбільш значне прискорення можна буде спостерігати в галузі металевих виробів (+12%), харчових продуктів (+9%), хімічних речовин (+9%), інших промислових товарів (+6%), інших транспортних засобів (+6%), і особливо в сфері транспортних засобів (+41%);

- рівень заробітної плати може підвищитись приблизно на 0,5%;

- сільське господарство не зазнає відчутного підвищення, а в короткостроковій перспективі може відчути зниження обсягів виробництва, особливо в м'ясних секторах виробництва.

Щодо проблемних питань, то серед них наявні такі: генномодифіковані продукти харчування; субсидування сільського господарства; державний протекціонізм в різних сферах; значне розширення прав транснаціональних корпорацій; переговори про трансатлантичне партнерство з боку Європи веде лише Єврокомісія без представників урядів країн-членів.

Отже, підписання Трансатлантичної угоди між ЄС та США є досить перспективним проектом, але відбудеться воно ще не скоро. Існує досить багато спірних питань в різних галузях господарства, так як сторони є двома найбільшими економіками світу. На думку автора, дана зона вільної торгівлі надасть значний поштовх світовій економіці. Україна повинна поглиблювати двосторонні відносини з Європейським Союзом та США, тим самим також отримавши деяку економічну вигоду від Трансатлантичної Угоди.

Література

1. Коваль О. Європа і США створюють "економічне НАТО" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/international/yeuropa-i-ssha-stvoryat-ekonomichne-nato>

2. Лари Валлах. Трансатлантическое соглашение о свободной торговле – величайшее порабощение [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://trueinform.ru/modules.php?name=News&file=print&sid>.

3. Шанковский О. Сделка века. США и ЕС объединяют свои рынки // Корреспондент – Київ, 2014. - №19.

4. Bruce Stokes. The Public Supports a Transatlantic Trade Pact –

For Now, Pew Research. - Global Attitudes Project, February 19, 2013 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.pewglobal.org/2013/02/19/the-public-supports-a-transatlantic-trade-pact-for-now-2>.

5. Center for Economic and Policy Research [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.cepr.org>

6. Congressional Research Service [CRS] Reports [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.fas.org/sgp/crs/>

7. Daniel S. Hamilton and Joseph P. Quinlan. The Transatlantic Economic 2012. - Center for Transatlantic Relations, Volume 1: Headline Trends, 2012 [Electronic resource]. – Mode of access: http://transatlantic.sais-jhu.edu/publications/books/Transatlantic_Economy_2012/120321_TAE_2012_vol1_final.pdf.

8. European Commission [Electronic resource]. – Mode of access: <http://ec.europa.eu>.

9. European Union [Electronic resource]. – Mode of access: <http://europa.eu>.

10. Maya Rostowska. The EU-U.S. Free Trade Agreement: Lessons from the Single European Act. - The Polish Institute of International Affairs, Bulletin No. 34 (487), April 3, 2013 [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.pism.pl/files/?id_plik=13307.

11. Senate Committee on Finance. Baucus, Hatch Outline Priorities for Potential U.S.-EU Trade Agreement. - press release, February 12, 2013

1. Koval` O. Yevropa i SShA stvoryat` "ekonomichne NATO" [Elektronny`j resurs]. – Rezhy`m dostupu: <http://gazeta.dt.ua/international/yevropa-i-ssha-stvoryat-ekonomichne-nato>.

2. Lary` Vallax. Transatlanty`cheskoe soglasheny`e o svobodnoj trgovle – vely`chajshee poraboshheny`e [Электронный ресурс] - Rezhy`m dostupa: <http://trueinform.ru/modules.php?name=News&file=print&sid>

3. Shankovsky`j O. Sdelka veka. SShA y` ES ob`yedy`nyayut svoe` gynyky` // Korrespondent – Ky`yiv, 2014. - #19.

***Рецензент:** Стаканов Р. Д. к.е.н., доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені*

Свистун Тетяна, Тремба Юрій

**СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ
ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ХАРЧУВАННЯ В
ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

У статті проведено аналіз діяльності підприємств харчування при навчальних закладах України. Розглянуто ряд найгостріших проблеми, що стримують розвиток діяльності підприємств харчування, та вплив негативних факторів на даний бізнес в цілому. В статті досліджено динаміку та вподобання споживачів, з чого можна зробити висновок про високий попит на послуги підприємств харчування при навчальних закладах. Попри це, розглянуті у статті негативні фактори, як зовнішнього, так і внутрішнього характеру не дають повністю використовувати потенціал даних підприємств. Це обумовлює необхідність подальших досліджень задля збільшення ефективності функціонування підприємств харчування при навчальних закладах України.

Ключові слова: підприємства харчування, державне регулювання, зовнішнє та внутрішнє середовище, ефективність діяльності бізнесу.

Свистун Татьяна, Тремба Юрий

**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПРОБЛЕМЫ
ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ ПИТАНИЯ В
УЧРЕЖДЕНИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ**

В статье проведен анализ деятельности предприятий питания при учебных заведениях Украины. Рассмотрен ряд острых проблем, сдерживающих развитие деятельности предприятий питания, и влияние негативных факторов на данный бизнес в целом. В статье исследована динамика и предпочтения потребителей, из чего можно сделать вывод о высоком спросе на услуги предприятий питания при учебных заведениях. Несмотря на это, рассмотренные в статье негативные факторы, как внешнего, так и внутреннего характера не дают полностью использовать потенциал данных предприятий. Это обуславливает необходимость дальнейших исследований для увеличения эффективности функционирования предприятий питания